

Recenzja pracy doktorskiej

Podstawowe dane osobowe recenzenta

dr hab. Tomasz Król, prof. Akademii Muzycznej w Łodzi

Sztuki muzyczne, dyscyplina artystyczna instrumentalistyka - gra na skrzypcach

Adres do korespondencji

tel. kom. 577 080 980

e-mail: krol@amuz.lodz.pl

Łódź, dnia 31.07.2022 r.

Zleceniodawca recenzji

Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie, umowa o dzieło z dnia 23.06.2022 roku.

Dotyczy

Pracy doktorskiej pani mgr **Katarzyny Lassak** pt. „**II Koncert skrzypcowy „Góralski” Jana Adama Maklakiewicza. Pierwsze nagranie koncertu z orkiestrą symfoniczną i jego ludowych źródeł w wykonaniu kapeli góralskiej**”, napisanej pod kierunkiem dr hab. Janusza Wawrowskiego, prof. UMFC

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska pani mgr **Katarzyny Lassak** składa się z płyty CD i opisu dzieła.

Głównym celem pracy jest dokonanie pierwszego publicznego nagrania i opis problemów wykonawczych II Koncertu skrzypcowego „Góralskiego” Jana Adama Maklakiewicza. Autorka dokonuje nagrania w oryginalnej wersji z orkiestrą symfoniczną.

W opisie dzieła przedstawia swoje doświadczenia i wnioski zebrane w trakcie przygotowania do wykonania utworu. Do nagrania Koncertu Maklakiewicza dołącza krótkie przykłady melodii ludowych (motywów muzycznych), które wykorzystane są w analizowanym dziele jako cytaty lub wykazują podobieństwo z jego linią melodyczną. Nagrania te wykonane są przez Doktorantkę (solo lub z kapelą Rodziny Lassaków „Heliosów” z Zakopanego). W toku pracy pani Katarzyna Lassak przedstawia także nagrania (wraz ze śpiewem) i autorskie transkrypcje motywów muzycznych („oryginalnych nut góralskich”), wykorzystanych w analizowanym Koncercie (s. 55, s. 57, s. 66). Autorka opisała także sposób przyjęcia analizowanej kompozycji przez odbiorców i muzyków ją wykonujących. W opisie dzieła (rozdział V) umiejscowiła kompozycję Maklakiewicza na tle innych dzieł takich jak: II Koncert skrzypcowy op. 61 Karola Szymanowskiego i III Koncert skrzypcowy Grażyny Bacewicz.

W rozdziale pierwszym Autorka przedstawia życiorys Jana Adama Maklakiewicza, w drugim omawia II Koncert Skrzypcowy „Góralski” pod kątem jego genezy, budowy formalnej, opisuje także ludowe elementy muzyczne wpływające na charakter kompozycji. W rozdziale trzecim opisuje sposób nagrania koncertu z Orkiestrą Polskiego Radia w Warszawie, zamieszcza swoje uwagi dotyczące konkretnych materiałów nutowych oraz wypowiedzi dyrygenta Pawła Kapuły, koncertmistrza Marcina Markowicza, reżyserki dźwięku pani Julity Emanuiłow odnoszące się do sposobu wykonania dzieła. Opisy mają charakter relacji osób

 1

trzech uczestniczących w realizacji nagrania. W rozdziale tym przytoczone są także wypowiedzi związane z wykonaniem II Koncertu Maklakiewicza na 30 Festiwalu Smyczkowym „Mistrzowie Polskiej Wiolinistyki” w Filharmonii Zielonogórskiej. W rozdziale czwartym Doktorantka przytacza życiorysy poszczególnych członków rodziny (kapeli Lassaków i Maciatów).

Na szczególną uwagę zasługuje dokładne zbadanie materiałów źródłowych analizowanego Koncertu, ale także odniesienie się do archiwalnych przykładów dźwiękowych w postaci nagrań muzyki ludowej (m.in. wykonań pradziadka Doktorantki – Franciszka Lassaka „Heliosa” i dziadka Józefa Maciaty).

Analiza materiału archiwalnego nutowego II Koncertu Maklakiewicza pozwoliła Autorce na naniesienie poprawek odnośnie błędów edytorskich występujących w wydaniu pierwotnym dzieła (z roku 1952). Moim zdaniem, jako odtwórczyni dzieła, analizująca genezę dzieła i jego pierwsze wydanie ma do tego prawo, gdyż w ten sposób dzieło nabiera indywidualnego wymiaru artystycznego.

W pracy interesującym fragmentem jest analiza cytatów muzyki góralskiej, jak to Autorka określa „nut” (melodii) góralskich. Pani Katarzyna Lassak w jasny sposób przytacza zapisy melodii ludowych (w kilku wersjach) i odnosi je do wybranych odcinków Koncertu Maklakiewicza. I tak temat pierwszy z ekspozycji koncertu oparty jest na nucie zakopiańskiej „*ozwodno Zakopiańsko*”. Elegijny temat drugiej części koncertu kojarzony jest przez Autorkę z góralską balladą „*Kie Janicka wiedli "od Lewoce*”. Refren trzeciej części Koncertu Maklakiewicza pani Katarzyna Lassak odnosi do tzw. góralskich nut krzesanych. Autorka zwraca uwagę na specyfikę kompozycji Maklakiewicza, polegającej na wykorzystaniu motywów melodyczno-rytmicznych zaczerpniętych z muzyki górali podhalańskich.

W kontekście wpływu folkloru góralskiego na II Koncert skrzypcowy op. 61 Karola Szymanowskiego i III Koncert skrzypcowy Grażyny Bacewicz Autorka charakteryzuje motywy muzyczne, odnosi je do specyfiki muzyki góralskiej. W Koncercie Szymanowskiego motywika rozwijana jest na „wzór wariacyjności prymu” (s. 75), czyli melodii wiodącej, która przez Szymanowskiego traktowana jest jako wzorec, często cytowany na początku poszczególnej części. Autorka trafnie opisuje zależności pomiędzy głosami kapeli ludowej a głosami partii instrumentalnych II Koncertu skrzypcowego Szymanowskiego. Opisując wpływ folkloru góralskiego na III Koncert skrzypcowy Grażyny Bacewicz, Doktorantka oznacza konkretne cytaty z muzyki ludowej. Doceniam wnikliwość pani Katarzyny Lassak i trafne przyporządkowanie konkretnych cytatów z muzyki ludowej do fragmentów III Koncertu Bacewicz. Świadczy to o jej (Autorki) bardzo dobrym rozeznaniu w niuansach muzyki ludowej Podhala.

Część pisemna pracy doktorskiej (opis dzieła) składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów oraz zakończenia. Praca zawiera aneksy (materiały nutowe, źródła rękopiśmienne, spis ilustracji, nuty głosu solowego koncertu), zestawienie bibliograficzne.

Ocena dzieła artystycznego (nagranie z 23-26 listopada 2021 r.)

Pierwsze publiczne nagranie Koncertu Jana Adama Maklakiewicza jest cennym przedsięwzięciem artystycznym, przyczynia się do jego popularyzacji, stanowi ważny atrybut w budowaniu wartości muzyki polskiej i przyczynia się do wzrostu jej znaczenia.

Pierwsza część (*Allegro moderato*)

Wykonana została z zachowaniem ludowego charakteru, ciekawie prowadzoną narracją w głosie solowym, dobrymi relacjami pomiędzy skrzypcami solo i orkiestrą. Czasami zdarzają w partii solowych skrzypiec nieco zaniżone dźwięki w górnych pozycjach.

Podkreślić jednak trzeba ładną wibrację i barwę dźwięku, Doktorantka potrafi różnicować koloryt brzmienia, co słyhać m.in. we frażoletach w t. 154-160. Walorem nagrania jest dobra praca smyczka polegająca na selektywnej grze w szybkich pochodach dźwiękowych. Nagranie części pierwszej wyróżnia ciekawe wykonanie kadencji z podkreśleniem jasnego brzmienia instrumentu oraz dobre skorelowanie artykulacji głosu solowego z instrumentami orkiestrowymi.

Część druga (*Andante mesto*)

Doktorantka wykazała się umiejętnością ciągłego prowadzenia frazy. Po raz kolejny podkreślić trzeba ładne brzmienie instrumentu, podsycone aktywną i gęstą (zwartą) wibracją. Artystka ładnie prowadzi frazę muzyczną, ciekawie reguluje bieg czasowy *Andante mesto*, co przekłada się na grę o dużym ładunku emocji. Wyraz muzyczny zostaje wzmocniony w środkowym fragmencie (t. 71-105), wykonany w dynamice *forte*.

Część trzecia (*Rondo Allegro giocoso*)

Wykonana została z dobrą energią. Podkreślić trzeba precyzyjną artykulację smyczka. Doktoranta reguluje dynamikę, w *forte* skrzypce solo odznaczają się postawionym dźwiękiem, w *piano* zaś zachowują dobrą relację z orkiestrą, w ten sposób, że nie są zagłuszane przez instrumenty tutti.

Wykonanie koncertu w całości tworzy ciekawą propozycję pod względem muzycznym. Podkreślić trzeba precyzję w grze smyczkiem oraz ładny koloryt brzmienia skrzypiec solo i orkiestry. Doktorantka dobrze oddała charakter muzyki Podhala.

Podsumowując nagrania można stwierdzić, iż Doktorantka posiada łatwość operowania instrumentem, dysponuje ładnym dźwiękiem, potrafi grać interesująco z wycuciem charakteru wykonywanych kompozycji.

Podkreślić trzeba także bardzo dobrą grę Orkiestry Polskiego Radia w Warszawie i jej prowadzenie przez pana Pawła Kapułę

Na płycie umieszczone są także nagrania melodii góralskich, których cytaty lub podobieństwo w ułożeniu linii melodycznej można usłyszeć na nagraniu utworu Maklakiewicza. Stanowią one cenne uzupełnienie analizowanego dzieła. Pozwalają lepiej rozeznaczyć się w materiale nutowym II Koncertu i odnieść użyte w nim motywy do źródłowych przykładów muzycznych.

Opis dzieła i jego nagranie stanowią integralną całość.

Konkluzja

Praca doktorska pani mgr Katarzyny Lassak dzięki jej wysokiemu poziomowi wykonawczemu, ogólnej wiedzy teoretycznej i przeprowadzonej analizie dobrze ujmuje problematykę powstania i wykonania II Koncertu skrzypcowego „Góralskiego” Jana Adama Maklakiewicza. Nagranie Koncertu jest oryginalne pod względem koncepcji artystycznej. Wartością samą w sobie jest dokonanie pierwszego nagrania analizowanego dzieła z orkiestrą, co stanowi wkład w rozwój polskiej wiolinistyki.

Doktorantka rozwiązała założone zagadnienie artystyczne i spełniła wymagania art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 poz. 478).

Stawiam wniosek o jej przyjęcie.

Tomasz Kamiński